

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ

Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης

Με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ELGO009: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	5
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΣΧΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	7
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	9
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ AGRO 2	11
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	26
ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	28
ΣΥΝΟΨΗ	30
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	 31

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑ

Προγράμματα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης

Με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ELGO009: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης αποτελεί μία προαιρετική αλλά πλέον σημαντική μορφή παραγωγικής διαδικασίας για τη σύγχρονη ελληνική γεωργική πρακτική συμβάλλοντας στη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος για τα γεωργικά προϊόντα.

Το Σύστημα ολοκληρωμένης Διαχείρισης περιγράφεται στα πρότυπα της σειράς AGRO 2 που έχει εκπονήσει ο «Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - ΔΗΜΗΤΡΑ» ως αρμόδιος εθνικός φορέας εκπόνησης προτύπων-προδιαγραφών για τον τομέα των αγροτικών προϊόντων-τροφίμων.

Η διαδικασία εκπόνησης προτύπων περιλαμβάνει τη συγκρότηση και λειτουργία Τεχνικών Επιτροπών, στις οποίες συμμετέχουν κατά τρόπο αντιπροσωπευτικό όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς παραγωγής, μεταποίησης, κατανάλωσης, κρατικές υπηρεσίες, οργανισμοί, συλλογικά όργανα κλπ., καθώς και τη δημόσια διαβούλευση των σχεδίων προτύπων, σύμφωνα με τους κανόνες προτυποποίησης που εφαρμόζει ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ.

Η εκπόνηση των προτύπων βασίζεται στην εφαρμογή ενιαίας, ομοιόμορφης και πρωτίστως αξιόπιστης και διαφανούς διαδικασίας, με την οποία διασφαλίζεται για κάθε κατηγορία προϊόντος, η συναίνεση όλων των ενδιαφερομένων μερών, καθώς και η αντικειμενικότητα των προδιαγραφών ως προς τη σύγκρουση συμφερόντων.

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης εφαρμόζεται σε όλα τα είδη καλλιεργειών φυτικής παραγωγής είτε σε συλλογική βάση από ομάδες παραγωγών, είτε σε ατομική βάση από μεμονωμένους παραγωγούς, με επιστημονική υποστήριξη και παρακολούθηση από επιβλέποντα/ες γεωπόνο/ους.

Στην παρούσα διδακτική ενότητα θα αναλυθούν οι απαιτήσεις για την εφαρμογή του Συστήματος, καθώς και οι απαιτήσεις για την πιστοποίησή του. Στη συνέχεια θα διατυπωθούν τα οφέλη από την εφαρμογή και την πιστοποίησή του, καθώς και τα προβλήματα που συχνά συναντώνται με σκοπό την πρόληψη και την αποφυγή τους.

ΟΝΟΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σχεδιασμός της εφαρμογής Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΧ:

**Συμβουλές για το σχεδιασμό της εφαρμογής Συστήματος Ολοκληρωμένης
Διαχείρισης**

Μαρία Σπέντζου

Προϊσταμένη Τμήματος Επίβλεψης Ιδιωτικών Φορέων & Προδιαγραφών

Γιώργος Κυρίσης

Υπάλληλος Τμήματος Επίβλεψης Ιδιωτικών Φορέων & Προδιαγραφών

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΣΧΗΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του αριθμού σχημάτων εθελοντικής πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, ενώ επίσης διαπιστώνεται ποικιλομορφία σχημάτων από άποψη πεδίου εφαρμογής, στόχων, δομής και επιχειρησιακών μεθόδων.

Τα σχήματα πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων και τροφίμων εξασφαλίζουν (μέσω ενός μηχανισμού πιστοποίησης) ότι έχουν τηρηθεί ορισμένα χαρακτηριστικά ή ιδιότητες του προϊόντος ή της μεθόδου ή του συστήματος παραγωγής του, σύμφωνα με δεδομένες προδιαγραφές.

Τα σχήματα πιστοποίησης εξ ορισμού χρησιμοποιούν βεβαιώσεις τρίτων, ωστόσο υπάρχουν και άλλα σχήματα στην αγορά που λειτουργούν με σήμα ή λογότυπο (συχνά κατοχυρωμένο ως εμπορικό σήμα) χωρίς να παρεμβαίνει κάποιος μηχανισμός πιστοποίησης. Στην περίπτωση αυτή η χρήση σήματος ή λογοτύπου βασίζεται στον αυτοχαρακτηρισμό από τον «ιδιοκτήτη» του προϊόντος. Ο αυτοχαρακτηρισμός είναι καταλληλότερος για σχετικά απλούς (single-issue) ισχυρισμούς, ενώ η πιστοποίηση με βεβαιώσεις τρίτων ενδείκνυται κυρίως όταν οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται είναι περίπλοκες, προσδιορίζονται σε λεπτομερειακές προδιαγραφές και ελέγχονται περιοδικά.

Τα σχήματα πιστοποίησης μπορούν να διαιρεθούν περαιτέρω σε σχήματα που λειτουργούν σε διεπιχειρησιακό επίπεδο (business-to-business-B2B) και σχήματα παροχής πληροφοριών από τις επιχειρήσεις προς τους καταναλωτές (business-to-consumer -B2C).

Η ανάπτυξη σχημάτων πιστοποίησης στηρίζεται κυρίως σε απαιτήσεις της κοινωνίας ή της αγοράς για ορισμένα χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της μεθόδου παραγωγής του (σχήματα B2C) όπως η καλή μεταχείριση των ζώων, η προστασία του περιβάλλοντος κλπ, καθώς και στην επιθυμία των επιχειρήσεων να εξασφαλίσουν ότι οι προμηθευτές τους πληρούν τις προβλεπόμενες απαιτήσεις (σχήματα B2B).

Επιπλέον, τα σχήματα πιστοποίησης μπορούν να βεβαιώνουν τη συμμόρφωση με διατάξεις που θεσπίζουν οι αρμόδιες αρχές (απαιτήσεις βασικού επιπέδου - baseline) ή μπορούν να προσθέτουν επιπλέον κριτήρια,

πέραν των όσων προβλέπει η νομοθεσία (απαιτήσεις πάνω από το βασικό επίπεδο - above baseline). Η διάκριση μεταξύ των δύο δεν είναι πάντοτε εύκολη: αφενός, τα σχήματα πιστοποίησης συχνά συνδυάζουν βασικές απαιτήσεις σε ορισμένους τομείς με υψηλότερες απαιτήσεις σε άλλους, αφετέρου, ορισμένες βασικές απαιτήσεις, ιδίως στον περιβαλλοντικό και γεωργικό τομέα υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν καλές και βέλτιστες πρακτικές και να αξιολογούν τη δέουσα μέριμνα, ούτως ώστε τα συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν να διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση και από κράτος σε κράτος. Συνεπώς, οι τεχνικές απαιτήσεις ορισμένων σχημάτων πιστοποίησης χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για να ερμηνεύσουν και να συγκεκριμενοποιήσουν τις γενικές αυτές υποχρεώσεις.

Τα σχήματα πιστοποίησης μπορούν να ωφελήσουν:

- τους ενδιάμεσους φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, με την διασφάλιση της τήρησης προδιαγραφών και κατ' επέκταση, με τον περιορισμό των ευθυνών και την προστασία της φήμης τους όσον αφορά στους ισχυρισμούς επισήμανσης που προβάλλουν,
- τους παραγωγούς, αυξάνοντας την πρόσβαση στην αγορά, το μερίδιο αγοράς και το περιθώριο κέρδους για τα πιστοποιημένα προϊόντα και, δυνητικά, αυξάνοντας την απόδοση και μειώνοντας το κόστος συναλλαγών
- τους καταναλωτές, με την παροχή αξιόπιστων και έμπιστων πληροφοριών όσον αφορά στις ιδιότητες/χαρακτηριστικά των προϊόντων και των μεθόδων παραγωγής.

Ωστόσο, τα σχήματα πιστοποίησης παρουσιάζουν ενίοτε κάποια μειονεκτήματα:

- αποτελούν απειλή για την ενιαία αγορά (π.χ. σχήματα πιστοποίησης που οδηγούν σε επισήμανση της προέλευσης ενδέχεται να εμποδίζουν το διασυνοριακό εμπόριο),
- παρουσιάζουν προβλήματα διαφάνειας όσον αφορά στις απαιτήσεις του σχήματος και στην αξιοπιστία των ισχυρισμών,
- εμπεριέχουν κίνδυνο παραπλάνησης των καταναλωτών,

- συνεπάγονται κόστος και φόρτο για τους παραγωγούς, ιδίως όταν αυτοί αναγκάζονται να προσχωρήσουν σε περισσότερα σχήματα προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πελατών του,
- ενέχουν κίνδυνο απόρριψης από την αγορά παραγωγών που δεν συμμετέχουν σε ευρέως διαδεδομένα σχήματα πιστοποίησης και
- έχουν επιπτώσεις στο διεθνές εμπόριο, ιδίως με αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζονται πάνω από 400 σχήματα πιστοποίησης, όπως το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και άλλα (ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω παραδείγματα:

- Globalgap (<https://www.globalgap.org/>)
- IFS (<https://www.ifs-certification.com/index.php/en/>)
- BRC (<https://brc.org.uk/>)
- Better Cotton Initiative-BCI (<https://bettercotton.org/>).

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Εδώ ορίζεται το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και αναφέρονται οι βασικοί στόχοι του.

2.1 Όροι και ορισμοί

- **Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης:** Ως Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ορίζεται το σύνολο διαδικασιών και διεργασιών που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και παρέχουν τη δυνατότητα σε μια γεωργική εκμετάλλευση να σχεδιάζει και να εφαρμόζει πολιτική που συμβάλλει στην παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών προϊόντων, και μάλιστα με σεβασμό στο περιβάλλον και στόχο την αειφορία (παρ. 2.13 προτύπου AGRO 2-1).

Αναλυτικότερα, είναι μια εναλλακτική της συμβατικής, φιλοπεριβαλλοντική μέθοδος παραγωγής, η οποία στηρίζεται στην ορθολογική χρήση όλων των εισροών της καλλιέργειας, τη μείωση της χρήσης χημικών σκευασμάτων και τη μη ανεξέλεγκτη εφαρμογή καλλιεργητικών

επεμβάσεων. Οι παραγωγοί είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες παραγωγής, σύμφωνα με τις οδηγίες Επιβλέποντα Γεωπόνου και να τηρούν αρχεία καταγραφών των πρακτικών που εφαρμόζουν, με στόχο την παραγωγή ασφαλών προϊόντων, τη διασφάλιση της υγείας του καταναλωτή και την προστασία του περιβάλλοντος.

- **Γεωργική Εκμετάλλευση:** Νομική οντότητα, η οποία πραγματοποιεί γεωργική παραγωγή ή/και εμπορία γεωργικών προϊόντων, έχει τη δική της λειτουργία και διοίκηση και συμβάλλεται νόμιμα και αντιπροσωπεύει τα μέλη της.
- **Επικεφαλής:** Το φυσικό πρόσωπο που έχει ορισθεί με νόμιμο και αναγνωρισμένο τρόπο να εκτελεί χρέη εκπροσώπου της διοίκησης της γεωργικής εκμετάλλευσης, ειδικά για τη συμμόρφωση με τα πρότυπα AGRO 2-1 και 2-2.
- **Επιβλέπων:** Ο γεωπόνος που ορίζεται με νόμιμο και αναγνωρισμένο τρόπο από τη διοίκηση της εκμετάλλευσης και δεν έχει άλλη δραστηριότητα που δύναται να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων.
- **Επιθεώρηση Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης:** Είναι η συστηματική και τεκμηριωμένη διαδικασία αντικειμενικής αξιολόγησης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης για τη συμμόρφωσή της ως προς τα κριτήρια επιθεώρησης Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που έχει θέσει ένας ανεξάρτητος και διαπιστευμένος Οργανισμός Πιστοποίησης αλλά και για τη γνωστοποίηση των ευρημάτων αυτής της επιθεώρησης στον Επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης.
- **Ιχνηλασιμότητα:** Η ικανότητα να προσδιορίζεται η θέση όπου παρήχθη το γεωργικό προϊόν και το ιστορικό του μετά την παραγωγή του, με τη βοήθεια διαδικασιών συγκεκριμένης καταγραφής και ταυτοποίησης.

Στα πρότυπα AGRO 2 περιλαμβάνονται όροι, οι οποίοι προσδιορίζονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 2 των προτύπων.

2.2 Βασικοί στόχοι Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Μέσα στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, οι διατροφικές κρίσεις, η αύξηση του όγκου και της ταχύτητας των εμπορικών συναλλαγών και ο διεθνής ανταγωνισμός, δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο αναγκών και προτεραιοτήτων για τη γεωργική παραγωγή.

Στο πλαίσιο αυτό, το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στοχεύει στην εξασφάλιση συνθηκών που προάγουν την προστασία του περιβάλλοντος, την ποιότητα και την ασφάλεια των προϊόντων, με σεβασμό στην υγεία του καταναλωτή.

Ειδικότερα, βασικοί στόχοι της εφαρμογής και της πιστοποίησης του Συστήματος είναι:

- η μείωση του κόστους παραγωγής
- η διάκριση των πιστοποιημένων προϊόντων
- η προστασία του περιβάλλοντος
- η διασφάλιση της ασφάλειας των παραγόμενων προϊόντων
- η προστασία και η εγγυημένη πληροφόρηση του καταναλωτή
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων
- η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων
- η είσοδος σε νέες αγορές υψηλού ανταγωνισμού
- η εκπαίδευση και η προστασία της υγείας των παραγωγών
- η οργάνωση και διοίκηση μιας γεωργικής εκμετάλλευσης σύμφωνα με τις αρχές ολικής ποιότητας.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 3. ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ AGRO 2

Σημειώνουμε ότι στο ηλεκτρονικό υλικό της ενότητας βρίσκονται αρκετά αρχεία pdf που θα σας χρειαστούν για τη μελέτη σας.

Οι απαιτήσεις του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης περιγράφονται στα πρότυπα της σειράς AGRO 2, τα οποία διακρίνονται στα κάτωθι:

- **AGRO 2-1:** Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή.
Μέρος 1: Προδιαγραφή.
- **AGRO 2-2:** Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή.
Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.
- **AGRO 2-2/1:** Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή.
Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στην καλλιέργεια ροδακινιάς.
- **AGRO 2-2/2:** Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή.
Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στην καλλιέργεια βάμβακος.
- **AGRO 2-2/3:** Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος - Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή.
Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στην καλλιέργεια ελιάς.

Το πρότυπο AGRO 2-1 εφαρμόζεται πάντα σε συνδυασμό με το πρότυπο AGRO 2-2 (ή τις εξειδικεύσεις του AGRO 2-2 σε διάφορα είδη καλλιεργειών), και είναι προαιρετικής φύσης.

Στις καλλιέργειες που έχει εκδοθεί πρότυπο εξειδίκευσης του AGRO 2-2, εφαρμόζεται αυτό αντί του AGRO 2-2 που αφορά γενικά στη φυτική παραγωγή.

Τα πρότυπα αυτά είναι εφαρμόσιμα σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση, ανεξάρτητα από το μέγεθός της, το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης και την εθνική της καταγωγή.

Η βάση εκκίνησης της εφαρμογής των προτύπων AGRO 2-1 και 2-2 είναι η υποχρεωτική τήρηση όλων των νομικών απαιτήσεων και η ικανοποίηση των κύριων απαιτήσεών τους. Η ικανοποίηση των υπολοίπων απαιτήσεων των προτύπων αποτελεί στόχο για συνεχή βελτίωση και μπορεί να προσεγγιστεί με σταδιακή συμμόρφωση και πάντοτε σύμφωνα με τον προγραμματισμό της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Η δομή και το περιεχόμενο των προτύπων ακολουθεί τις αρχές ενός περιβαλλοντικού συστήματος σε συνδυασμό με ένα σύστημα ποιότητας και με ειδικές τεχνικές απαιτήσεις ορθής γεωργικής πρακτικής.

Οι απαιτήσεις των προτύπων παρουσιάζονται με τη μορφή «υποχρεούται», «πρέπει» και «συνιστάται» που περιλαμβάνουν τις αντίστοιχες απαιτήσεις:

- «Υποχρεούται» να εφαρμόζει τις νομικές απαιτήσεις που αφορούν στη δραστηριότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης.
- «Πρέπει» να συμμορφώνεται με τις κύριες απαιτήσεις που δεν έχουν τη μορφή νομικής υποχρέωσης αλλά είναι τεχνικής μορφής.
- «Συνιστάται» να λαμβάνει κατ' επιλογήν μέτρα για την υλοποίηση της συνεχούς βελτίωσης της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

3.1 AGRO 2-1

Η εφαρμογή του Συστήματος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης βασίζεται στα επόμενα στάδια (αρχείο 1):

- 1) Καθορισμός Πολιτικής (γεωργικής εκμετάλλευσης)
- 2) Προγραμματισμός
- 3) Εφαρμογή και λειτουργία
- 4) Έλεγχος
- 5) Ανασκόπηση
- 6) Συνεχής Βελτίωση.

Το πρότυπο AGRO 2-1 δεν θέτει απόλυτες απαιτήσεις για περιβαλλοντικά επιτεύγματα, εκτός από τη δέσμευση της γεωργικής εκμετάλλευσης ότι στην πολιτική της θα περιλαμβάνονται:

- Η συμμόρφωση στις νομικές απαιτήσεις.
- Η συνεχής βελτίωση.

Το πρότυπο αυτό διευκολύνει τη γεωργική εκμετάλλευση να διαμορφώνει τη δική της πολιτική για το περιβάλλον και την ποιότητα των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της επίτευξης συγκεκριμένων στόχων και της συμμόρφωσης προς τις υποχρεωτικές και κύριες απαιτήσεις του Συστήματος.

Το έγγραφο μέρος του Συστήματος που περιγράφει και τεκμηριώνει την εφαρμογή του, περιλαμβάνει:

- Το Εγχειρίδιο του Συστήματος
- Διαδικασίες
- Σχέδια Διαχείρισης
- Οδηγίες
- Έντυπα

Στο Εγχειρίδιο περιγράφονται:

- Η ταυτότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης.
- Οι αρχές λειτουργίας της.
- Η πολιτική και οι στόχοι που έχει θέσει.
- Το σύνολο των διαδικασιών που ακολουθεί για την υλοποίηση των στόχων.

Σε μια Διαδικασία (αρχείο 2) περιγράφονται:

- Ο σκοπός για τον οποίο συντάσσεται.
- Ο υπεύθυνος σύνταξης.
- Οι εμπλεκόμενοι σ' αυτήν.
- Τα σχετικά με αυτήν έγγραφα - παραπομπές.
- Η αναλυτική βήμα προς βήμα ανάπτυξή της.
- Ο χρόνος αναθεώρησής της.

Σε ένα Σχέδιο Διαχείρισης (Παράδειγμα 1. Παράδειγμα Σχεδίου Διαχείρισης) περιγράφονται:

- Ο υπεύθυνος σύνταξης και έγκρισης.
- Τα θέματα-απαιτήσεις που περιλαμβάνει.
- Οι ενέργειες/έλεγχοι/μετρήσεις που πραγματοποιούνται για κάθε θέμα-απαίτηση.
- Τα σχετικά με αυτήν έγγραφα - παραπομπές, έντυπα και αρχεία.
- Ο υπεύθυνος εφαρμογής ή/και το πεδίο εφαρμογής κάθε ενέργειας.
- Ημερομηνία έκδοσης και αναθεώρησής του.

Οι Οδηγίες (Παράδειγμα 2. Παράδειγμα Οδηγίας):

- Αναπτύσσονται για να εξηγήσουν στα άτομα που κάνουν μια πολύπλοκη δουλειά πώς ακριβώς θα την κάνουν

- Δεν αντικαθιστούν τις Διαδικασίες ή και τα Σχέδια Διαχείρισης αλλά τις/τα συμπληρώνουν.
- Η δομή τους είναι αντίστοιχη με τη δομή των Διαδικασιών χωρίς να απαγορεύονται άλλες μορφές (π.χ. διαγράμματα ροής, κατάλογοι).

Τα Έντυπα (Παράδειγμα 3. Παράδειγμα Εντύπου):

- Έχουν σκοπό την καταγραφή των στοιχείων που είναι απαραίτητα για να τεκμηριώνουν μια ενέργεια.
- Πρέπει να είναι απλά, περιεκτικά και πρακτικά σχεδιασμένα.

Οι βασικές απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-1 (L.3. Απαιτήσεις AGRO 2-1) περιλαμβάνουν:

- **Πολιτική:** Η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης καθορίζει την πολιτική της σχετικά με την εφαρμογή του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, εξασφαλίζοντας τη δέσμευσή της για τη συμμόρφωσή της με την ισχύουσα νομοθεσία, τις απαιτήσεις εφαρμογής του Συστήματος και άλλες ειδικές απαιτήσεις.
- **Περιβαλλοντικά θέματα:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εντοπίζει τα περιβαλλοντικά θέματα που την αφορούν και να ενημερώνεται συνεχώς για τη σχετική νομοθεσία.
- **Νομικές και άλλες απαιτήσεις:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να ενημερώνεται συνεχώς σχετικά με τις νομικές απαιτήσεις που αφορούν στο αντικείμενο δραστηριοτήτων της, καθώς και με τις ειδικές απαιτήσεις πελατών της.
- **Σκοποί και στόχοι:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθορίζει σκοπούς και στόχους, στο πλαίσιο υλοποίησης της πολιτικής της, οι οποίοι να είναι σαφείς, ρεαλιστικοί και μετρήσιμοι.
- **Πρόγραμμα Βελτίωσης:** Η γεωργική εκμετάλλευση καθορίζει πρόγραμμα ενεργειών για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων που έχει θέσει, καθορίζοντας τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων, τα μέσα και τον απαιτούμενο χρονοδιάγραμμα.
- **Οργάνωση και Αρμοδιότητες:** Η γεωργική εκμετάλλευση καθορίζει και περιγράφει το Οργανόγραμμά της ως προς το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, προσδιορίζοντας τις αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων.

- **Κατάρτιση απασχολούμενων:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καταρτίζει προγραμματισμένα και σε ετήσια βάση τους παραγωγούς και άλλους εμπλεκόμενους σύμφωνα με τις αδυναμίες και τις ανάγκες που έχουν εντοπιστεί, τις νέες εξελίξεις στην τεχνολογία και την αγορά και γενικότερα με θέματα που αφορούν στην εφαρμογή και βελτίωση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.
- **Καθεστώς χειρισμού των εγγράφων:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εξασφαλίζει την ορθή τήρηση όλων των εγγράφων του Συστήματος, την περιοδική ανασκόπησή τους και τη διαρκή διαθεσιμότητά τους.
- **Αρχές Λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης:** Στο πλαίσιο της βέλτιστης λειτουργίας μιας γεωργικής εκμετάλλευσης, πρέπει να τηρούνται κατάλληλες διαδικασίες και σχέδια διαχείρισης που να αποτυπώνουν τη λειτουργία της, να τεκμηριώνουν τη λήψη ενεργειών για την υλοποίηση της πολιτικής και να υπόκεινται σε συνεχή βελτίωση. Επιπλέον πρέπει να αξιολογούνται οι προμηθευτές, καθώς και οι εισροές που χρησιμοποιούνται και να διενεργούνται έλεγχοι και δοκιμές των παραγόμενων προϊόντων ώστε να αποδεικνύεται η συμμόρφωσή τους με τις απαιτήσεις που έχουν τεθεί.
- **Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει σχέδιο Διαχείρισης Κρίσεων που αποσκοπεί στον εντοπισμό ατυχημάτων και έκτακτων καταστάσεων, στην περιγραφή τρόπου δράσης ανά περίπτωση και στην επανεξέταση του βαθμού ετοιμότητας της εκμετάλλευσης να αντεπεξέλθει σε καταστάσεις κρίσεων.
- **Ιχνηλασιμότητα:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να θεσπίσει μια διαδικασία που να εξασφαλίζει τον εντοπισμό ενός προϊόντος, την ταυτοποίησή του και την αναζήτηση του ιστορικού παραγωγής του. Επιπλέον πρέπει να διασφαλίζει το ξεχωριστό χειρισμό συμβατικών και προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης και να καταγράφει προεκτίμηση των ποσοτήτων των προϊόντων που θα παραχθούν ανά αγροτεμάχιο με αποδεκτά ποσοστά αποκλίσεων. Η ιχνηλασιμότητα πρέπει να τηρείται σε επίπεδο αγροτεμαχίου μέχρι το στάδιο της συγκομιδής και τουλάχιστον σε

επίπεδο παραγωγού κατά την παράδοση των συγκομισθέντων προϊόντων.

- **Παρακολούθηση και Μετρήσεις:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να τηρεί τεκμηριωμένες διαδικασίες για τη μέτρηση/εκτίμηση ή παρακολούθηση των λειτουργιών της, ιδιαίτερα αυτών που έχουν μετρήσιμες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή στα παραγόμενα προϊόντα (π.χ. παρακολούθηση πληθυσμών εχθρών καλλιεργειών, μετεωρολογικά δεδομένα, ποιοτικό έλεγχο προϊόντων, αναλύσεις ΦΠΠ, εδάφους, φύλλων, νερού).
- **Χειρισμός μη συμμορφώσεων-Διορθωτικές και Προληπτικές ενέργειες:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να τηρεί διαδικασία που να διασφαλίζει την εξουδετέρωση των αρνητικών επιπτώσεων που προκλήθηκαν από μια μη-συμμόρφωση, την υλοποίηση κατάλληλων διορθωτικών ενεργειών, την πρόληψη μελλοντικών μη-συμμορφώσεων και την απόσυρση και το χειρισμό τυχόν μη συμμορφούμενων προϊόντων.
- **Επιθεώρηση Συστήματος:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να επιθεωρεί το Σύστημα σε περιοδική βάση και τουλάχιστον μία φορά ετησίως, προκειμένου να προσδιορίζεται ο βαθμός υιοθέτησης και τήρησής του.
- **Καταγραφές και αρχεία:** Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει διαδικασία για την καλή διατήρηση των εγγράφων και των άλλων δεδομένων του συστήματος
- **Ανασκόπηση από τη διοίκηση:** Η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να ανασκοπεί το Σύστημα σε τακτά χρονικά διαστήματα έτσι ώστε να βεβαιώνεται ότι συνεχίζει να τηρείται και ότι είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό.

Αρχείο 1. AGRO 2-1

Αρχείο 2. Υπόδειγμα Διαδικασίας

Παράδειγμα 1. Παράδειγμα Σχεδίου Διαχείρισης

Παράδειγμα 2. Παράδειγμα Οδηγίας

Παράδειγμα 3. Παράδειγμα Εντύπου

Αρχείο 3. Απαιτήσεις AGRO 2-1

Μπορείτε να δείτε τα παραπάνω αρχεία στο αντίστοιχο σημείο του ηλεκτρονικού υλικού.

3.2 AGRO 2-2

Το πρότυπο AGRO 2-2 περιγράφει τις απαιτήσεις (αρχείο 4) για την εφαρμογή του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη φυτική παραγωγή και έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- απαιτεί την ύπαρξη Επιβλέποντα γεωπόνου που θα σχεδιάσει και θα παρακολουθεί το Σύστημα και τους παραγωγούς με παροχή οδηγιών, συμβουλών κλπ.
- περιλαμβάνει όλη την παραγωγική διαδικασία και αφορά στο σύνολο του οικοσυστήματος με το οποίο υπάρχει αλληλεπίδραση.
- έχει δομηθεί σε τρία επίπεδα:
 - ✓ την εκπλήρωση όλων των νομικών απαιτήσεων που διέπουν την παραγωγική διαδικασία
 - ✓ την εφαρμογή των κανόνων ορθής γεωργικής πρακτικής, καθώς και
 - ✓ την επιλογή συγκεκριμένων μέτρων για μετρήσιμες δράσεις με στόχο τη βελτίωση του Συστήματος.

Ειδικότερα, το πρότυπο AGRO 2-2, περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες της ορθής γεωργικής πρακτικής και τα συνοδευτικά μέτρα φιλοπεριβαλλοντικής άσκησης της παραγωγικής διαδικασίας στη φυτική παραγωγή, καθώς και τις επιπλέον απαιτήσεις που βελτιώνουν τα παραπάνω και που συνολικά στοχεύουν στην παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών γεωργικών προϊόντων.

Οι απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-2 αφορούν στην εκπόνηση και στην εφαρμογή Σχεδίων Διαχείρισης σχετικά με:

- το πολλαπλασιαστικό υλικό
- τις καλλιεργητικές φροντίδες
- το έδαφος
- την παρακολούθηση των μετεωρολογικών δεδομένων
- τη λίπανση

- την άρδευση
- τη φυτοπροστασία
- τη συγκομιδή και τους μετασυλλεκτικούς χειρισμούς
- τον εξοπλισμό και την ενέργεια
- τους ρύπους
- το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα
- την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων

Οι βασικές απαιτήσεις του προτύπου και σχετικές επεξηγήσεις των απαιτήσεων αυτών εμφανίζονται στον Πίνακα 1.

Για τη δημιουργία ενός Σχεδίου Διαχείρισης απαιτούνται:

- Ανάλυση της κατάστασης του αγροτεμαχίου που θα εγκατασταθεί η καλλιέργεια (στοιχεία αντλούνται από εδαφολογικές αναλύσεις, εδαφολογικούς χάρτες, κλπ ή από το ιστορικό που λαμβάνει ο Επιβλέπων από τον παραγωγό)
- Εντοπισμός αδυναμιών στην παραγωγική διαδικασία (έχουν παρατηρηθεί προβλήματα στην παραγωγική διαδικασία τα προηγούμενα χρόνια, ο παραγωγός είναι νεοεισερχόμενος στην καλλιέργεια, κλπ.)
- Το νομικό πλαίσιο που διέπει την καλλιέργεια (Η τήρηση του νομικού πλαισίου αποτελεί βασική προϋπόθεση. Στοιχεία λαμβάνονται από πηγές όπως το Υπ.Α.Α&Τ, η Ε.Ε., οι Περιφερειακές δομές, κλπ)
- Παραγωγικοί στόχοι (ο παραγωγικός στόχος προσδιορίζεται σε συνεργασία με τον παραγωγό ώστε να επιτυγχάνεται το βέλτιστο οικονομικό αποτέλεσμα)
- Διατιθέμενοι πόροι στη γεωργική εκμετάλλευση (Εξοπλισμός, εργασία, οικονομικοί πόροι, λιπάσματα, Φυτοφάρμακα, υδάτινοι πόροι, κλπ.)

Οι πληροφορίες αντλούνται από τον παραγωγό.

Για τη σύνταξη του Σχεδίου Διαχείρισης Λίπανσης λαμβάνονται υπόψη το ιστορικό λίπανσης, τα εδαφικά χαρακτηριστικά του αγρού, τα κλιματικά δεδομένα της περιοχής, η ποικιλία ή το υβρίδιο και ο επιδιωκόμενος στόχος παραγωγής.

- **Απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία:** Η εφαρμογή των λιπασμάτων πρέπει να βασίζεται στον ισολογισμό των θρεπτικών στοιχείων που προκύπτει από

τις απαιτήσεις της καλλιέργειας για ένα ορισμένο ύψος παραγωγής και αυτών που υπάρχουν στο έδαφος ή χάνονται μέσα από τα συγκομιζόμενα προϊόντα, από την έκπλυση, τη διάβρωση, την επιφανειακή απορροή, τα ζιζάνια και τους μικροοργανισμούς, καθώς και από την εξαέρωση (Volatilization). Επίσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι ποσότητες που προστίθενται από την ορυκτοποίηση της οργανικής ουσίας, από το αρδευτικό νερό (η περίπτωση του αζώτου από πλούσιους σε νιτρικά υδροφορείς έχει ενδιαφέρον), τα εδαφοβελτιωτικά, τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και οι ποσότητες που αποδεσμεύονται από τα ορυκτά του εδάφους. Ο υπολογισμός των απαιτούμενων ποσοτήτων θρεπτικών στοιχείων πρέπει να γίνεται με βάση την ανάλυση εδάφους και να συνδυάζεται όπου είναι απαραίτητο με φυλλοδιαγνωστική.

- **Συστάσεις για την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος:** Αυτές πρέπει να παρέχονται από τον Επιβλέποντα. Η διαμόρφωση της πρότασης λίπανσης πρέπει να γίνεται με βάση το στόχο παραγωγής και τις απαιτούμενες ποσότητες θρεπτικών. Συνεκτιμώνται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του εδάφους και των φύλλων. Πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη τα πρακτικά λίπανσης των κατά τόπους υπηρεσιών εφαρμογών του Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σύμφωνα με τους ΚΟΓΠ. Οι ποσότητες των θρεπτικών ουσιών που θεωρούνται απαραίτητες πρέπει να δίνονται με λιπάσματα τα οποία παράγονται με βάση την εθνική ή κοινοτική νομοθεσία και έχουν εγγυημένη σύνθεση (πλήρως υδατοδιαλυτά). Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το pH, η διαλυτότητα του λιπάσματος, ο ρυθμός αποδέσμευσης του θρεπτικού στοιχείου και γενικώς η σύσταση του λιπάσματος ώστε να μην εμπλουτίζεται το έδαφος και με ανεπιθύμητα συστατικά, όπως βαρέα μέταλλα που πιθανόν να συνοδεύουν το λίπασμα.
- **Αρχεία της εφαρμογής:** Όλα τα στοιχεία σχετικά με τις εφαρμογές λιπασμάτων στο έδαφος ή στο φύλλωμα πρέπει να καταγράφονται και να φυλάσσονται στο αρχείο. Στις καταγραφές πρέπει να περιλαμβάνονται στοιχεία για το αγροτεμάχιο, την ημερομηνία εφαρμογής, τον τύπο και

την ποσότητα του λιπάσματος, τη μέθοδο εφαρμογής, τον χειριστή και τις καιρικές συνθήκες που επεκράτησαν μετά την εφαρμογή.

- **Χρόνος και συχνότητα της εφαρμογής λιπασμάτων:** Η λίπανση, προκειμένου να έχει τη μέγιστη θετική επίδραση στην καλλιέργεια αλλά και τις μικρότερες απώλειες θρεπτικών στοιχείων, πρέπει να γίνεται και να τεκμηριώνεται σύμφωνα με τις ανάγκες της καλλιέργειας και τις κλιματολογικές συνθήκες. Συνιστάται να εξετάζεται προσεκτικά η ποσότητα, ο τύπος λιπάσματος και ο χρόνος εφαρμογής. Σε ζώνες με ειδικούς περιβαλλοντικούς περιορισμούς η λιπαντική πρακτική πρέπει να προσαρμόζεται στα ειδικά προγράμματα δράσης για τις ζώνες αυτές (π.χ. περιοχές νιτρορύπανσης, NATURA 2000, κλπ.). Οι ποσότητες των θρεπτικών στοιχείων που διατίθενται με τα λιπάσματα πρέπει να εφαρμόζονται σε μία δόση ως βασική λίπανση και σε δύο τουλάχιστον δόσεις ως επιφανειακή. Στην βασική λίπανση πρέπει να εφαρμόζεται το 100% της ποσότητας του φωσφόρου και μέχρι το 50% της ποσότητας του αζώτου ενώ συνιστάται να εφαρμόζεται μέχρι το 50% της ποσότητας του καλίου. Η επιφανειακή λίπανση περιλαμβάνει την υπόλοιπη δόση του αζώτου και του καλίου.

Αν υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής του λιπάσματος μέσω της άρδευσης πρέπει η βασική λίπανση με άζωτο και κάλιο να αφορά μέχρι το 30% της συνολικής ποσότητας και η εφαρμογή της επιφανειακής λίπανσης που περιλαμβάνει το υπόλοιπο του αζώτου και του καλίου να γίνεται σε τουλάχιστον τρεις δόσεις με το νερό άρδευσης αμέσως μετά την άνθηση, μέχρι να αρχίσει η ωρίμανση των καρπών. Σε ζώνες με ειδικούς περιβαλλοντικούς περιορισμούς η λιπαντική πρακτική πρέπει να προσαρμόζεται στα ειδικά προγράμματα δράσης για τις ζώνες αυτές.

- **Επίπεδα νιτρικών και φωσφορικών αλάτων στα νερά:** Η εκμετάλλευση υποχρεούται να συμβάλλει στη μη υπέρβαση των εθνικών ή των διεθνών ορίων ως προς τη συγκέντρωση φωσφορικών ή νιτρικών αλάτων στα υπόγεια και επιφανειακά νερά.
- **Λιπασματοδιανομείς:** Η επιλογή των λιπασματοδιανομμένων συνιστάται να γίνεται με βάση την καταλληλότητά τους για τη συγκεκριμένη χρήση.

Επίσης, πρέπει να διατηρούνται σε καλή κατάσταση με συστηματική συντήρηση και έλεγχο (ρύθμιση) ομοιομορφίας εφαρμογής των λιπασμάτων, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο. Όταν διαπιστωθεί ανομοιόμορφη εφαρμογή, πρέπει να γίνεται ρύθμιση ώστε να εξασφαλίζεται η ακρίβεια και η ομοιομορφία της εφαρμοζόμενης ποσότητας του λιπάσματος. Συνιστάται η άμεση πλήση του μηχανήματος αμέσως κατά την εργασία, ώστε να αποφευχθεί η καταστροφή του από τη διαβρωτική δράση του λιπάσματος.

- **Αποθήκευση του λιπάσματος:** Τα λιπάσματα συνιστάται να καλύπτονται με πλαστικό και να αποθηκεύονται σε καθαρούς και ξηρούς χώρους. Επίσης, η αποθήκευσή τους δεν πρέπει να γίνεται σε χώρους όπου υπάρχει κίνδυνος ρύπανσης των υδατικών πηγών, αλλά ούτε στους ίδιους χώρους που αποθηκεύονται τα φυτοφάρμακα, το πολλαπλασιαστικό υλικό, τα νωπά γεωργικά προϊόντα ή τα τρόφιμα. Σε περίπτωση όμως που αυτό δεν είναι πρακτικά εφαρμόσιμο, πρέπει να αποθηκεύονται σε ξεχωριστά σημεία του χώρου, που φέρουν ευδιάκριτη σήμανση για τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα. Επίσης η αποθήκευση των λιπασμάτων δεν πρέπει να γίνεται σε χώρους, όπου διατηρούνται ζώα. Ο αποθηκευτικός χώρος συνιστάται να μη γειτνιάζει με κατοικία ανθρώπων
- **Κοπριά και οργανική λίπανση:** Η κοπριά συνιστάται να είναι απαλλαγμένη από επικίνδυνα παθογόνα, έντομα εδάφους ή/και σπόρους δυσεξόντων ζιζανίων. Η προσθήκη της κοπριάς πρέπει να γίνεται μόνο εφόσον είναι χωνεμένη (τουλάχιστον ενός έτους) και συνιστάται να γίνεται ανάλυση για την εκτίμηση της περιεκτικότητάς της σε θρεπτικά συστατικά (ώστε να ρυθμίζεται ανάλογα και η λίπανση), βαρέα μέταλλα και άλλους ενδεχόμενους ρύπους. Η προσθήκη της κοπριάς πρέπει να γίνεται με άμεση ενσωμάτωση στο έδαφος, ομοιόμορφα ώστε να εξασφαλίζεται η κανονική λίπανση των φυτών και σε χρόνο που καθορίζεται από τον επιβλέποντα και σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Συνιστάται να ενσωματώνεται η κοπριά νωρίς την άνοιξη. Συνιστάται η χρήση μηχανημάτων διασκορπισμού για τη στερεή

κοπριά και η άμεση ενσωμάτωσή της στο έδαφος με δισκοσβάρνα, ή η έκχυσή της στο έδαφος για τη ρευστή κοπριά. Τέλος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η συνεισφορά της σε θρεπτικά συστατικά ώστε να ρυθμίζεται ανάλογα και η λίπανση.

Παρατίθεται ένα παράδειγμα Οδηγίας Λίπανσης στο Παράδειγμα 4.

Για την περαιτέρω εξειδίκευση του προτύπου AGRO 2-2 ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ εκπόνησε εξειδικευμένα πρότυπα για τρεις (3) καλλιέργειες για τις οποίες υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον από τους παραγωγούς. Τα πρότυπα αυτά είναι το **AGRO 2-2/1** για την καλλιέργεια της **ροδακινιάς**, το **AGRO 2-2/2** για την καλλιέργεια του **βαμβακιού** και το **AGRO 2-2/3** για την καλλιέργεια της **ελιάς** (βλ. Πρότυπα 1-5).

Οι εξειδικεύσεις των προτύπων αυτών επικεντρώνονται στην ανάλυση των απαιτήσεων του AGRO 2-2 στη συγκεκριμένη καλλιέργεια περιγράφοντας με σαφήνεια αυτές. Η εξειδίκευση αυτή διευκολύνει τον Επιβλέποντα στην εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης και οδηγιών και ομογενοποιεί το σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης στις συγκεκριμένες καλλιέργειες.

Για παράδειγμα, στην παράγραφο «**4.7.2 Μέθοδοι και μέσα φυτοπροστασίας**» του προτύπου AGRO 2-2 οι απαιτήσεις συμπυκνώνονται σε 3 «**Πρέπει**» ενώ στο εξειδικευμένο πρότυπο για την ελιά οι απαιτήσεις αναλύονται σε **1 «Υποχρεούται»**, **16 «Πρέπει»** και **6 «Συνιστάται»**. Αντίστοιχα στην παράγραφο «**4.5.2 Απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία**» του AGRO 2-2 για την καλλιέργεια της ροδακινιάς οι απαιτήσεις διαμορφώνονται από **1 «Υποχρεούται»** και **3 «Πρέπει»** ενώ στο εξειδικευμένο πρότυπο έχουμε σε **1 «Υποχρεούται»**, **8 «Πρέπει»** και **3 «Συνιστάται»**.

Οι απαιτήσεις που έχουν μεγαλύτερη εξειδίκευση αφορούν στις παραγράφους για τη θρέψη, φυτοπροστασία, εδαφοκαλλιέργεια, άρδευση και συγκομιδή. Υπάρχουν όμως και απαιτήσεις που δεν διαφοροποιούνται στα εξειδικευμένα πρότυπα σε σχέση με το αρχικό όπως π.χ. η παράγραφος «**4.3.2 Τοπογραφικό σκαρίφημα**» ή η παράγραφος «**4.7.6 Μέσα ατομικής προστασίας**».

Αρχείο 4. Απαιτήσεις AGRO 2-2

Πίνακας 1. Βασικές Απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2-2 και σχετικές επεξηγήσεις

Παράδειγμα 4. Παράδειγμα Οδηγίας Λίπανσης Τομάτας Θερμοκηπίου

Πρότυπο 1

Πρότυπο 2

Πρότυπο 3

Πρότυπο 4

Πρότυπο 5

Μπορείτε να δείτε τα παραπάνω αρχεία στο αντίστοιχο σημείο του ηλεκτρονικού υλικού.

3.3 AGRO 2-2/1

Το AGRO 2-2/1 αποτελεί την εξειδίκευση του προτύπου AGRO 2-2 στην καλλιέργεια της ροδακινιάς. Ενδεικτικά παρουσιάζεται για μια απαίτηση του προτύπου AGRO 2-2 οι σχετικές εξειδικευμένες απαιτήσεις που αφορούν στην καλλιέργεια της ροδακινιάς (αρχείο 5). Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής του προτύπου, παρατίθενται παραδείγματα οδηγιών που αφορούν στη συγκομιδή και στην επιλογή του πολλαπλασιαστικού υλικού και των νέων φυτεύσεων (Παράδειγμα 5) και (Παράδειγμα 6).

Αρχείο 5. Σύγκριση απαίτησης AGRO 2-2 με AGRO 2-2/1 (Ροδακινιά)

Παράδειγμα 5. Παράδειγμα Οδηγίας Συγκομιδής Ροδακινιών

Παράδειγμα 6. Παράδειγμα Οδηγίας Επιλογής Πολλαπλασιαστικού Υλικού Ροδακινιάς

Μπορείτε να δείτε τα παραπάνω αρχεία στο αντίστοιχο σημείο του ηλεκτρονικού υλικού.

3.4 AGRO 2-2/2

Το AGRO 2-2/2 αποτελεί την εξειδίκευση του προτύπου AGRO 2-2 στην καλλιέργεια βαμβακιού. Ενδεικτικά παρουσιάζεται για μια απαίτηση του προτύπου AGRO 2-2 οι σχετικές εξειδικευμένες απαιτήσεις που αφορούν στην καλλιέργεια βαμβακιού (αρχείο 6). Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής του προτύπου, παρατίθεται παράδειγμα σχεδίου διαχείρισης της άρδευσης (Παράδειγμα 7).

Αρχείο 6. Σύγκριση απαίτησης AGRO 2-2 με AGRO 2-2/2 (Βαμβάκι)

Παράδειγμα 7. Παράδειγμα Σχεδίου Διαχείρισης Άρδευσης Βαμβακιού

Μπορείτε να δείτε τα παραπάνω αρχεία στο αντίστοιχο σημείο του ηλεκτρονικού υλικού.

3.5 AGRO 2-2/3

Το AGRO 2-2/2 αποτελεί την εξειδίκευση του προτύπου AGRO 2-2 στην καλλιέργεια ελιάς. Ενδεικτικά παρουσιάζεται για μια απαίτηση του προτύπου AGRO 2-2 οι σχετικές εξειδικευμένες απαιτήσεις που αφορούν στην καλλιέργεια ελιάς (αρχείο 7)). Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της εφαρμογής του προτύπου, παρατίθεται παράδειγμα σχεδίου διαχείρισης πολλαπλασιαστικού υλικού (Παράδειγμα 8).

Αρχείο 7. Σύγκριση απαίτησης AGRO 2-2 με AGRO 2-2/3 (Ελιά)

Παράδειγμα 8. Παράδειγμα Σχεδίου Διαχείρισης πολλαπλασιαστικού υλικού

Ελιάς

Μπορείτε να δείτε τα παραπάνω αρχεία στο αντίστοιχο σημείο του ηλεκτρονικού υλικού.

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι σύγχρονες διατροφικές κρίσεις, θέματα ποιότητας και ασφάλειας, θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, η αύξηση του όγκου και της ταχύτητας των εμπορικών συναλλαγών και ο διεθνής ανταγωνισμός, δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο αναγκών και προτεραιοτήτων στον τομέα των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων που εστιάζονται αφενός στην ενίσχυση της εγγυημένης πληροφόρησης του καταναλωτή, προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να επιλέγει την ποιότητα των προϊόντων που καταναλώνει και αφετέρου στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων.

Η εγγυημένη πληροφόρηση του καταναλωτή και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων επιτυγχάνεται μέσω της πιστοποίησης ως προς αμοιβαία αναγνωρίσιμες προδιαγραφές - πρότυπα και της ελεγχόμενης χρήσης έγκυρων και αναγνωρισμένων σημάτων.

Η πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης γίνεται από αναγνωρισμένους ιδιωτικούς Φορείς Πιστοποίησης. Η αναγνώριση των Φορέων αυτών προϋποθέτει την εφαρμογή διαφόρων απαιτήσεων που περιγράφονται στην Κατευθυντήρια Οδηγία για την εφαρμογή και πιστοποίηση του προτύπου AGRO 2 (http://www.elgo.gr/images/AGRO/GUIDELINE_AGRO_2_3.pdf) και στην Κοινή Υπουργική Απόφαση 267623/2007 (ΦΕΚ Β' 1723/29.08.2007) όπως τροποποιούνται και ισχύουν.

Η ανωτέρω Κατευθυντήρια Οδηγία περιγράφει το σχήμα πιστοποίησης και ελέγχων των προτύπων AGRO 2, με στόχο τη διασφάλιση της ενιαίας και ομοιόμορφης εφαρμογής των απαιτήσεων από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τους Φορείς Πιστοποίησης, τους Φορείς Διαπίστευσης, τις αρμόδιες αρχές και γενικά όλους τους εμπλεκόμενους με το εν λόγω αντικείμενο.

Στις βασικές υποχρεώσεις των Φορέων Πιστοποίησης περιλαμβάνονται:

- η απασχόληση Επιθεωρητών με καθορισμένα προσόντα
- η διενέργεια Επιθεωρήσεων Αξιολόγησης που περιλαμβάνουν τον έλεγχο κατ' ελάχιστον της τετραγωνικής ρίζας των ενταγμένων στο Σύστημα παραγωγών της γεωργικής εκμετάλλευσης για κάθε καλλιέργεια του πεδίου πιστοποίησης (η Επιθεώρηση περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον έλεγχο

τήρησης αρχείων παραγωγού, καταγραφών στα ημερολόγια αγρού, προσωπική συνέντευξη με τους παραγωγούς καθώς και επιτόπιο έλεγχο στα αγροτεμάχια του 30% του ανωτέρω δείγματος των παραγωγών και όχι σε αγροτεμάχια λιγότερων από 3 παραγωγούς)

- η διενέργεια Επιθεωρήσεων Επιτήρησης του 80% του ανωτέρω αριθμού των παραγωγών
- η διενέργεια Επιθεωρήσεων Αξιολόγησης σε διάφορα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας και οπωσδήποτε κατά το στάδιο της συγκομιδής κάθε καλλιέργειας που περιλαμβάνεται στο πεδίο πιστοποίησης
- η διενέργεια Επιθεωρήσεων Επιτήρησης κατ' ελάχιστον μία (1) φορά ανά έτος
- η διενέργεια επιπλέον αιφνιδιαστικών ή έκτακτων Επιθεωρήσεων στο 10% τουλάχιστον των πιστοποιημένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- η διενέργεια ετησίως δειγματοληψιών (λήψη και αποστολή δείγματος) σε κάθε πιστοποιημένη γεωργική εκμετάλλευση, σε ποσοστό 20% επί του αριθμού αναλύσεων υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών προϊόντων που υποχρεούται να πραγματοποιεί η γεωργική εκμετάλλευση.

Οι προϋποθέσεις για την πιστοποίηση μιας γεωργικής εκμετάλλευσης είναι:

- η εφαρμογή του Συστήματος τουλάχιστον για μια πλήρη και ενιαία καλλιεργητική περίοδο
- η εφαρμογή του Συστήματος στο σύνολο των αγροτεμαχίων των παραγωγών της γεωργικής εκμετάλλευσης για τις καλλιέργειες του πεδίου πιστοποίησης
- η απασχόληση ενός τουλάχιστον Επιβλέποντα γεωπόνου ανά 300 στρέμματα θερμοκηπιακών καλλιεργειών, 10.000 στρέμματα ετήσιων καλλιεργειών, 4.000 στρέμματα δενδρωδών καλλιεργειών και 1.500 στρέμματα αμπέλου
- η διενέργεια μιας πλήρους εσωτερικής Επιθεώρησης σε όλες τις διαδικασίες και τα Σχέδια Διαχείρισης του Συστήματος και
- η διεξαγωγή τουλάχιστον μιας πλήρους ανασκόπησης του Συστήματος από τη διοίκηση.

Μετά την αναγνώρισή τους οι Φορείς Πιστοποίησης επιβλέπονται για τη δραστηριότητά τους αυτή από τον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ σύμφωνα με το προαναφερόμενο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Οι Φορείς που δραστηριοποιούνται στην πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2 εντάσσονται σε ειδικό μητρώο που τηρεί ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, το οποίο και είναι ανηρτημένο στην ιστοσελίδα του Οργανισμού:

http://www.elgo.gr/images/pdf/PRIVATE_BODIES_AGRO_2.pdf

Η επίβλεψη των αναγνωρισμένων ιδιωτικών Φορέων Πιστοποίησης έχει σκοπό την εξασφάλιση της συνεχούς συμμόρφωσής τους με τις προϋποθέσεις, τις υποχρεώσεις και τις λοιπές προβλεπόμενες απαιτήσεις. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ διενεργεί Επιθεωρήσεις στους Φορείς, σε επιχειρήσεις που πιστοποιούνται από τους Φορείς και σε χώρους εμπορίας των προϊόντων των πιστοποιημένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και δειγματοληψίες πιστοποιημένων προϊόντων.

Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις που έχουν πιστοποιηθεί για την εφαρμογή του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης εντάσσονται σε ειδικό μητρώο που τηρεί ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, το οποίο είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του:

<http://www.elgo.gr/index.php/el/quality-assurance-of-agricultural-products/certified-business-registers>

Επιπλέον, στην επισήμανση ή διαφήμιση των πιστοποιημένων προϊόντων χρησιμοποιούνται τα κατοχυρωμένα σήματα πιστοποίησης του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που περιγράφονται στον σχετικό Κανονισμό χρήσης σημάτων του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ:

http://www.elgo.gr/images/pdf/kanonismos_ethnikon_simaton_pistopiisis.pdf

ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Εδώ παρουσιάζονται τα οφέλη και τα συνήθη προβλήματα της ολοκληρωμένης διαχείρισης.

5.1 Οφέλη

Τα οφέλη από την εφαρμογή και πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης συνοψίζονται στα κάτωθι:

- Οργάνωση της γεωργικής εκμετάλλευσης & επίβλεψη/τεχνική παρακολούθηση από γεωπόνο
- Διασφάλιση της εφαρμογής των κανόνων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής & της νομοθεσίας.
- Ορθολογική χρήση Πόρων: νερό, λιπάσματα, φυτοφάρμακα κλπ.
- Ιχνηλασιμότητα & εργαστηριακοί Έλεγχοι προϊόντος.
- Εκπαίδευση & Προστασία της Υγείας των Παραγωγών.
- Μείωση κόστους παραγωγής & αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων.
- Δυνατότητα ένταξης σε προγράμματα ενίσχυσης που αποφασίζονται σύμφωνα με τον εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό.
- Δυνατότητα ένταξης σε νέες και πιο απαιτητικές αγορές.
- Προστασία του καταναλωτή με προσφορά προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας.
- Προστασία του περιβάλλοντος στην κατεύθυνση της ανάπτυξης αειφόρου γεωργίας.

5.2 Συνήθη Προβλήματα

- Έλλειψη ουσιαστικής δέσμευσης από τη Διοίκηση.
- Παραγωγούς που δεν ακολουθούν τις σχετικές διαδικασίες και οδηγίες και συνεχίζουν να δουλεύουν με το δικό τους τρόπο.
- Το Σύστημα δεν είναι πλήρως ανεπτυγμένο και εφαρμοσμένο.
- Στο Σύστημα δεν περιγράφεται τι πραγματικά γίνεται αλλά τι θα έπρεπε να γίνεται.
- Οι διαδικασίες είναι πολύπλοκες και δεν γίνονται κατανοητές.

- Το Σύστημα εφαρμόζεται τυπικά και όχι ουσιαστικά για λόγους ένταξης σε προγράμματα επιδότησης ή για την απόκτηση και επίδειξη του Πιστοποιητικού.
- Το Σύστημα είναι υπερτεκμηριωμένο, πολύ γραφειοκρατικό και δύσκολο στην εφαρμογή του.
- Οι εσωτερικές Επιθεωρήσεις είναι ανεπαρκείς και δεν εντοπίζουν τα προβλήματα ή θέματα για βελτίωση.
- Το Σύστημα δεν έχει εφαρμοσθεί για ικανοποιητικό χρονικό διάστημα ώστε να αριστοποιηθεί.
- Οι παραγωγοί δεν έχουν κατανοήσει τη χρησιμότητα του Συστήματος.

Σύνοψη

Με την ολοκλήρωση της ενότητας αυτής οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να:

- κατανοούν τις απαιτήσεις του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης,
- κατανοούν τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη εφαρμογής και πιστοποίησης του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης,
- μπορούν να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις,
- οργανώνουν τις καλλιεργητικές εργασίες με στόχο τη χρήση μειωμένων εισροών, τη διασφάλιση των φυσικών πόρων, την προστασία των παραγωγών, των καταναλωτών και του περιβάλλοντος,
- μπορούν να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν Διαδικασίες, Σχέδια Διαχείρισης, Οδηγίες, Έντυπα που να βασίζονται στην εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών σε όλα τα στάδια της καλλιέργειας και στην αναζήτηση και τον καθορισμό σκοπών και στόχων συνεχούς βελτίωσης των επιδόσεων του Συστήματος,
- καταρτίζουν παραγωγούς και άλλους απασχολούμενους σε μια γεωργική εκμετάλλευση σχετικά με τις απαιτήσεις εφαρμογής του Συστήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πρότυπα AGRO 2-1, 2-2, 2-2/1, 2-2/2 και 2-2/3 του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού - Δήμητρα, έκδοσης 2008.
- Κατευθυντήρια Οδηγία Εφαρμογής και πιστοποίησης του προτύπου AGRO 2 (3η έκδοση, 17.02.2014) του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού - Δήμητρα.
- Κοινή Υπουργική Απόφαση με αριθμό 267623/2007 (ΦΕΚ Β' 1723/29.08.2007) περί του «καθορισμού πλαισίου επίβλεψης ιδιωτικών φορέων πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων ή συστημάτων και εγγραφής σε επίσημο μητρώο τηρούμενο από τον Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π.».
- Κοινή Υπουργική Απόφαση με αριθμό 368/45661/2013 (ΦΕΚ Β' 1072/30.04.2013) που τροποποιεί την Κοινή Υπουργική Απόφαση 267623/2007 (ΦΕΚ Β' 1723/29.08.2007).